

Selvitys EUCCC- koulutettujen hakeutumisesta siviilikriisinhallintatehtäviin

Merita Remes

Johdanto

Siviilikriisinhallinnan peruskurssille osallistuu vuosittain kymmeniä motivoituneita ja osaavia eri alojen asiantuntijoita ja ammattilaisia, jotka ovat kiinnostuneita hakeutumaan siviilikriisinhallinnan tehtäviin. On kuitenkin huomattu, että peruskurssin suorittaneista asiantuntijoista osa hakeutuu aktiivisesti siviilikriisinhallintatehtäviin, osa jättää hakeutumisen myöhemmälle ja osa passivoituu kokonaan. Selvitys EUCCC- koulutettujen hakeutumisesta siviilikriisinhallintatehtäviin valottaa niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat kurssin jälkeiseen siviilikriisinhallinnan tehtäviin hakeutumiseen sekä löytää alueita, joilla Kriisinhallintakeskuksen (CMC Finland) toimintaa voidaan mahdollisesti parantaa. Selvitys toteutettiin siviilikriisinhallinnan peruskurssin käyneisiin kohdentuvana internet- kyselyinä sekä henkilökohtaisina haastatteluina. Selvitys tuo esiin siviilikriisinhallinnan mielikuviin, perhesuhteisiin ja urakehitykseen liittyviä tekijöitä sekä kartoittaa vastaajien yleisiä näkemyksiä peruskurssista.

Siviilikriisinhallinta

Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian mukaan Suomi yleensä osallistuu sellaisiin kriisinhallintatehtäviin, jotka toteuttavat Euroopan unioni, YK, Nato tai joku muu kansainvälinen organisaatio. Vaikuttavuuden lisäämiseksi suomalaisia siviiliasiantuntijoita sekä upseereja pyritään sijoittamaan suunnitelmallisesti Suomen kriisinhallintatoiminnan kannalta keskeisiin kansainvälisiin rakenteisiin ja johtotehtäviin. Tarvetta lisätä suomalaisten määrää Euroopan unionin kriisinhallintatoimien suunnittelun ja toteuttamisen kannalta keskeisissä tehtävissä lisää EU:n vahvistunut rooli kriisinhallinnassa (ibid: 23). Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa todetaan että siviilikriisinhallintaoperaatioiden tavoitteena on 150 suomalaisiasiantuntijan taso (2012: 13). Syyskuussa 2017 suomalaisiasiantuntijoiden määrä siviilikriisinhallintaoperaatioissa oli 119, joista naisia on 45 ja miehiä 74 (CMC Finland, 2017).

Euroopan unionilla on tällä hetkellä käynnissä kymmenen siviilioperaatiota, joista suurin osa koskee kapasiteetin rakentamista sekä oikeusvaltioperiaatetta.

Tällä hetkellä Euroopan yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (CSDP) alaisuudessa toimivia lähetettyjä asiantuntijoita on EU:n operaatioissa 2500 eri puolilla Eurooppaa, Afrikkaa, Lähi-itää ja Keski-Aasiaa. EU:n siviili CSDP- operaatioita pienennettiin vuonna 2016, vaikka turvallisuustarpeet ovat vahvasti kasvussa, erityisesti ei-sotilaallisten uhkien osalta (Tardy, 2016).

Siviilikriisinhallinnan peruskurssi

Peruskurssilla koulutettuja ovat muun muassa poliisi-, raja-, tulli-, oikeus-, ja sotilastaustaiset henkilöt. Huomattava osuus koulutetuista (63%) ja rekrytoituneista (65%) ei kuitenkaan kuulu edellä mainittuihin ryhmiin vaan ovat esimerkiksi virkamiehiä, kansalaisjärjestöjen edustajia ja yksityisellä sektorilla työskenteleviä. Peruskurssia seuraavan vuoden loppuun mennessä on keskimääräinen rekrytoitumisaste on 22%, jonka jälkeen rekrytoitumisasteen kasvu hidastuu vuosittain tarkasteltuna, nousten korkeimmillaan 50 prosenttiin. Enemmistö ensirekrytoitumisista (noin 60%) tapahtuu jo peruskurssin suorittamista seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä. Huomattava osa asiantuntijoista, yli 80% eli 117 henkilöä, on sijoittunut tehtäviin vain kerran, 20 asiantuntijan tulleen valituksi kaksi kertaa ja vain viisi asiantuntijaa kolme kertaa (Savoranta, 2016).

Selvityksen toteutus

Asiantuntijoille suunnattu kysely kohdistettiin henkilöihin, jotka olivat käyneet siviilikriisinhallinnan peruskurssin vuosien 2011- 2016 välillä. Kysely ulotettiin tälle aikavälille, jotta varmistettaisiin riittävän suuri otanta. Tutkimus toteutettiin Webropol- kyselytyökalua hyödyntäen. Kysymykset käsittelivät muun muassa kiinnostusta siviilikriisinhallintatehtäviä kohtaan, millä tavoin peruskurssi oli vaikuttanut mielikuvaan siviilikriisinhallinnasta, oliko peruskurssilla ollut vaikutusta vastaajien uraan, millaisiin työtehtäviin vastaajat olivat päätyneet peruskurssin suorittamisen jälkeen ja miten perhesuhteet vaikuttavat päätökseen lähteä siviilikriisinhallintatehtäviin. Kyselytutkimuksen lopussa vastaajilta kysyttiin, mikäli he olisivat kiinnostuneita Skype- videopuheluohjelman kautta käytävään haastatteluun. Haastattelut olivat syvähaastatteluja, joiden kysymysrakenne oli löyhä ja antoi tilaa vastaajalle mahdollisimman avoimesti kertoa näkemyksiään haastattelun teemoista. Haastattelukysymykset muokattiin kyselytutkimuksesta nousseiden teemojen ympärille. Kysymykset koskivat haastateltavien näkemyksistä peruskurssista, perheen huomioimista siviilikriisinhallintatehtäviin lähettäessä, yhteydenpitoa CMC:n kanssa sekä siviilikriisinhallintatehtäviä.

Kyselytutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä että erityisesti monet ei-hakeneista asiantuntijoista olivat jo vaativissa ja mielenkiintoisissa kansainvälisissä tehtävissä, joten siviilikriisinhallintatehtävät saattavat näyttäytyä heille vain yhtenä vaihtoehtona muiden joukossa. Toisaalta tällainen kilpailutilanne ei välttämättä kosketa kaikkia asiantuntijaryhmiä. Esimerkiksi poliiseille, rajavartioston asiantuntijoille ja tulliammattilaisille saattaa olla ylipäättään vähemmän kansainvälisiä tehtäviä tarjolla kuin vaikkapa viestinnän asiantuntijoille.

Asiantuntijoiden vastauksissa myös korostui toteamus, että he olisivat kiinnostuneita hakemaan tehtäviin, mikäli sopiva tehtävä sattuisi kohdalle. Haastatteluissa painottui siviilikriisinhallintatehtävien mielekkyys. Yksi haastateltava oli hankkinut kansainvälistä kokemusta kymmenen vuoden ajalta ja on kokenut esimies. Esimiestehtävät siviilikriisinhallinnassa kiinnostaisivat häntä, mutta hän epäilee, ettei voisi edetä heti ensimmäisessä operaatiossa näihin tehtäviin. Siten siviilikriisinhallintatehtävien luonne, vaativuus ja hakijoiden näkemys osaamisestaan ja mahdollisuuksistaan riittävän kiinnostaviin tehtäviin saattaa vaikuttaa siihen hakeutuuko hän siviilikriisinhallintatehtäviin vai ei, varsinkin jos samanaikaisesti on tarjolla muita hakijalle riittävän vaativia tehtäviä. Avautuneet operaatiot myös saattavat ajoittain painottua asiantuntijatehtäviin, jotka on varattu enimmäkseen poliisi-, tulli- ja rajavartioston ammattilaisille.

Osa peruskurssin käyneistä kaipaa selvästi lisää tukea siviilikriisinhallintaoperaatioiden hakemusprosesseihin ja haastatteluvaiheeseen. Toisten kaipaama apu on hyvin konkreettista, kuten suorat vinkit hakemustekstin tekemiseen ja esimerkiksi harjoitteluhaastattelut. Tällaista tukea kaipasivat erityisesti ne, jotka eivät olleet hakeneet aiemmin siviilikriisinhallintaoperaatioihin. Toiset taas eivät niinkään koe että tämän tyyppinen ohjaus olisi heitä varten, tai välttämättä edes CMC:n tehtävä, mutta sen sijaan he kaipaisivat selkeämpää uraohjausta ja myös tukea lobbauksen muodossa. Kyselyyn vastaajat ja haastateltavat, jotka lobbauksen mainitsivat, olivat lähes yksimielisiä siitä että lobbaus on avainroolissa suomalaisten pääsyssä vaativampiin tehtäviin ja johtopaikoille siviilikriisinhallintaoperaatioissa. Osa vastaajista oli sitä mieltä että nimenomaan CMC voisi lobata enemmän, mutta toisaalta lobbaus vaatii myös laajempaa kansallista strategiaa.

Perhesuhteet olivat yksi suurimmista tekijöistä, jotka vaikuttivat siviilikriisinhallintaoperaatioihin hakeutumiseen. Kyselytutkimuksessa kävi ilmi että joillakin asiantuntijoilla saattaa olla sellainen käsitys peruskurssille tullessa, että ainakin joihinkin siviilikriisinhallintaoperaatioiden kohdemaihin on mahdollista ottaa puoliso tai perhe mukaan. Perheen ottaminen mukaan

oli tärkeää erityisesti naisille, mikä saattaa viitata siihen että naisilla on edelleen perheessä pääasiallinen hoitovastuu. Muutama vastaaja totesi, että olisi hyvä mikäli osa tehtävistä olisi myös lyhytaikaisempia. Myös asiantuntijoiden haastattelut tukivat tätä asetelmaa, sillä naiset vaikuttivat olevan avoimempia lyhytkestoisemmille operaatioille, kun taas erään miesvastaajan ideaali oli jopa muutaman vuoden pituinen operaatio. Lisäksi esiin nousi tarve siviilikriisinhallintaoperaatioihin lähtevien perheiden informoimisesta, mikä antaa viitteitä siihen että Kriisinhallintakeskuksen julkaisemalle perheoppaalle on tarvetta, mutta kaikilla ei ole siitä tietoa.

Johtopäätös

Peruskurssi on asiantuntijoiden vastausten perusteella kokonaisuudessaan erinomainen, laadukas ja ammattimaisella otteella toteutettu, eikä siihen ehdotettu asiantuntijoiden taholta merkittäviä parannuksia. Selvityksen perusteella kehitettäviä alueita kuitenkin löytyy, mutta ne eivät välttämättä ole ratkaistavissa pelkästään CMC:n sisäisillä toimilla. Kehittämistarvetta on tuessa hakemusprosessiin, aukeavien tehtävien kohdennetussa markkinoinnissa, CMC:n käytänteissä pitää yhteyttä asiantuntijoihin sekä urakehityksen tuessa. Hankalammin ratkaistavissa ovat poliittiseen päätöksentekoon liittyvät asiat, kuten minkä tyyppisiin operaatioihin tehtäviä avautuu, miten taloudellisesti tuetaan asiantuntijoiden perhesuhteita sekä millä tavoin suomalaisia asiantuntijoita lobataan siviilikriisinhallintatehtäviin. Toimiva siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytoiminen edellyttää siten uusien keinojen harkitsemisen lisäksi poliittista tahtoa, tavoitteellisia strategioita ja resursseja.

Lähteet:

CMC Finland, 2017 ”Suomen osallistuminen kriisinhallintaan”, viewed 25 September 2017 <<https://www.cmcfinland.fi/siviilikriisinhallinta/suomen-osallistuminen-siviilikriisinhallintaan/>>

Savoranta, V. 2016 ”Kriisinhallintakeskuksen EU Concept Core Course (EUCCC)- kurssilla kouluttamien suomalaisten asiantuntijoiden rekrytoituminen operaatioihin” Kriisinhallintakeskus CMC Finland

Tardy, Thierry 2016 ”Civilian CSDP: What next? European Union Institute for Security Studies

Ulkoasiainministeriö, 2009 ”Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia” Ulkoasiainministeriö

Valtioneuvosto, 2012 ”Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012” Valtioneuvoston kanslia